

verschil de ontwikkeling van het volksleven een geheel andere richting moest geven, bracht de verandering van godsdienst, de geheel nieuwe verhouding tot het Europeesche statenstelsel, en de onthuiking van weleer verscholen volkskrachten, een zoo volslagen ommekeer in ons volksbestaan te weeg, dat een geheel vernieuwd nationaliteit zich op de puinhoopen van het verledene moest vormen.

Maar nu, hebben wij daarom het volste recht, om onze Roomsche Landgenooten van gebrek aan historischen zin te beschuldigen, zoo ze, alles wat tussehen die Hervormingseeuw en ons ligt, slechts als een tussehenbedrijf beschouwend, van geen transformatie, van geen vernieuwing onzer nationaliteit in den strijd tegen Spanje hooren willen, verblinde ons dan geen gelijksoortig vooroordeel, of ook ons trol hetzelfde verwijt. Eischen we hunnerzijds erkenning van het feit, dat in die eeuw, zoo vol scheppende krachten, een geheel vernieuwde en verjongde natie uit den schoot van ons volk is opgestaan, laat ons dan niet halstarrig zijn op onze beurt, maar worde met heldere bewustheid het onwrikbare feit aanvaard, dat de toen gevormde natie ook thans weer een zeer machtige vervorming ondergaat.

Immers ik heb U slechts vluchtig te wijzen, op de inlijving van het vroegere Generaliteitsland: op de hereeniging met België in den aanvang dezer eeuw: op de ongelooflijke toeneming onzer Catholieke bevolking, die weleer van allen invloed verstoken, nu reeds in aantal en vermogen meer dan een derde deel vormt van den ganschen Staat: op de veel geringere beteekenis die Holland thans heeft voor het Europeesche evenwicht: op den machtigen invloed der revolutionaire staats-theorie en der moderne begrippen, ja, op de geheele metamorphose die schier elke betrekking des levens door de ongelooflijke gisting onzer eeuw ondergaan heeft, — om uzelf tot de erkenning te nopen, dat ook ons volk, eenmaal in dien smelt-kroes geworpen, den ouden vorm van het nationale leven niet